

Évközi 18. vasárnap

Kiv 16,2-4.12-15

Fürjek és a manna

Itt a pusztában az izraeliták egész közössége zúgolódott Mózes és Áron ellen. Izrael fiai ezzel estek nekik: „Inkább haltunk volna meg az Úr keze által Egyiptomban, amikor a húsos fazekak mellett ültünk és jóllaktunk kenyérrrel. Ti pedig ide hoztatok a pusztába, hogy az egész közösség éhen vesszen.” De az Úr így szólt Mózeshez: „Nézd, én kenyeret hullatok nektek az égből. A nép menjen ki, és gyűjtsön magának egy napra valót belőle. Így akarom próbára tenni, hogy parancsom szerint jár-e el. ...Közöld velük: ma este húst fogtok enni, és holnap reggel jóllakhattok kenyérrrel. Erről fogjátok megismerni, hogy én, az Úr vagyok a ti Istenetek.” Valóban, estére fürjcsapat jelent meg, és ellepte a tábor. Reggel pedig harmatozó felhő volt a tábor körül. Amikor a harmatozó felhő felszállt, a puszta talaján valami finom szemcsés dolog volt, olyan, mint a dér a földön. Izrael fiai észrevették és kérdezték egymást: mi ez? Nem tudták ugyanis, hogy mi az. Mózes így szólt hozzájuk: „Ez az a kenyér, amelyet az Úr ad nektek enni.”

A fürjek és a manna, vagyis a hús és a kenyér nem jelentene rendkívüli csodát, ha nem az éhhalál szélén állna a Mózes által vezetett vándorló Izrael. A túlélés veszélyét érzékelő csoport Mózes ellen és Jahve ellen tusakodik, így a segítség váratlanul jön, és csodának minősül. Azt is tudni kell, hogy az Ószövetség legtöbbször nem a „csoda”, hanem a „jel” szót használja ilyen esetben. Tehát nyitva marad a kérdés, hogy természetes vagy természetfeletti beavatkozás eredményeként érkeznek a fürjek és a manna. A történetnek van más változata is a Szám 11-ben és a Zsolt 105,40.78,17-31-ben. Ez utóbbiban arról olvashatunk, hogy a lehulló fürjek mérgezetten voltak, és emiatt haltak meg, akik ettek belőle. A Kivonulás könyvének elbeszélésváltozata azonban erről nem tud, hanem csak a manna eltarthatóságával foglalkozik, és azt a szombat törvényével hozza kapcsolatba. A tömeges pusztulás oka a kigyómarás lesz, de annak a gyógyítása is különös módon fog történni.

A Sínai felé vándorló Izrael Mózes segítségével kapja meg az isteni vezetést. A vándorlásról szóló emlékek helyekhez és eseményekhez kötődnek. Mindegyiknek jellemzője, hogy a kivándorlás sikerét veszélyeztető életveszélyt vagy ilyen helyzetet észlel a nép. A veszélyt mindig Mózes hárítja

el Isten segítségével. A különbség Mózes és a nép között az, hogy míg az előbbi csaknem fenntartás nélkül bízik az Istenben, a nép a csodák ellenére is állandóan lázong, és sem Mózes tekintélyében, sem Isten segítségével nem bízik igazán. Ezt a konfliktust mutatja be a Kivonulás könyve számos epizódja, Jahve nevelő pedagógiájára és türelmére irányítva a figyelmet. Jahve segítségének megőrzése a népi emlékezetben alapvetően fontos a későbbi Izrael számára, Jahve gondoskodását dokumentálni kellett, és az emlékezetet ezekhez az eseményekhez kötni. Ily módon az emlékezet arra irányult, hogy megőrizze Jahve nép érdekében végzett szabadító tetteit.

A veszélyhelyzetek sokkal jobban rögzülnek a memóriában, mint más események, mélyebb nyomot hagynak az ember életében. A Kivonulás könyve és a Második Törvénykönyv specialitása, hogy ezeket a veszélyhelyzeteket és a hozzájuk kapcsolódó szabadulást összeköti Jahve szabadító akciójával. Ilyen módon a múltból való megemlékezés Jahve tetteire való emlékezés lesz. Ez a későbbi írásban is rögzített emlékezet egy sajátos folyamatot „üdv történetet” produkál.

Minden történetírásnak sajátossága, hogy valamilyen szempontok alapján rendezi az eseményeket. A Biblia Isten tetteit rögzíti, legalább is azokat, amelyeket akkor ezeket a „jelekből” kiolvastak. Ezzel persze rögzíti a jelek észlelése utáni vallási érzékenységet is. A profán történészek gyakorta legendának minősítik az effajta történelemírást, és az objektív, „tudományos” történelem számára hiteltelen beszámolóknak tartják. Itt azonban az objektivitás félreértéséről van szó, hiszen elfelejtik azt, hogy ennek a történetnek éppen az a többlete, hogy nemcsak magát az eseményt, hanem annak lelki, spirituális hátterét is rögzíti. Ez pedig értékes kultúrtörténeti és vallási információ is.

Arról is érdemes elgondolkodni, hogyha az igen sűrűn lázadó nép ezekből a jelekből nem kapott volna annyi lelki támaszt, hogy tovább vándoroljon, akkor ez az egész Mózes és Jahve által vezetett nép mentő akciója kudarcba fulladt volna. Oly sok kis nép pusztult el a pusztában, eggyel több vagy kevesebb nem sokat számított volna. De a Mózes vezette népcsoportnak voltak vallási tapasztalatai, és volt célja a veszélyhelyzet idején is. Ez adta számára a túléléshez a kulcsot. Manapság sokat beszélünk a kultúrák hanyatlásáról vagy az egyéni depresszióról. Mindkettő mögött az áll, hogy kilátástalannak tartja az egyén vagy a közösség a jövőt. A veszélyhelyzetet olyan nagynak, hogy nem képes elviselni. Legtöbb esetben ilyenkor hiányzik a veszélyen túllátó hit, a bízó hit, amely csak egy istenkép és egy hit segítségével építhető fel. Persze az a meggyőződés is szükséges hozzá, hogy Isten velem, vagy velünk valamit végre akar hajtani. Feladatunk van a világban, e nélkül a depresszió a halálba visz. A hit pedig az életre és a túlélésre vezet.